

dr hab. prof. UŚ M. Zieliński

„Prawo Unii Europejskiej i międzynarodowa ochrona praw człowieka”

Ćwiczenia 5/6 „Postępowanie w sprawie naruszenia Traktatów przeciwko państwom członkowskim” – odpowiedzi, komentarze.

1. Gdzie w Traktatach znaleźć można podstawy prawne umożliwiające wszczęcie przeciwko państwu członkowskiemu postępowania w sprawie naruszenia Traktatów i komu w tej sprawie przysługuje czynna legitymacja procesowa?

Najważniejsze przepisy ustanawiające podstawy prawne postępowania w sprawie naruszenia Traktatów przez państwo członkowskie znajdują się w art. 258 i art. 259 TFUE. Zgodnie z art. 258 TFUE omawiany typ postępowania może zostać wszczęty przez Komisję Europejską, natomiast stosownie do art. 259 TFUE, postępowanie przeciwko państwu członkowskiemu może zostać zainicjowane przez inne państwo członkowskie. Dodatkowo możliwość wniesienia skargi w sprawie naruszenia Traktatów przysługuje na podstawie art. 271 pkt a TFUE Radzie Dyrektorów Europejskiego Banku Inwestycyjnego (w przypadku naruszenia przez państwo zobowiązań wynikających ze Statutu EBI, a także na podstawie art. 271 pkt d TFUE - Radzie Prezesów Europejskiego Banku Centralnego (w przypadku naruszenia przez państwo członkowskie zobowiązań wynikających ze Statutu Europejskiego Banku Centralnego/Europejskiego Systemu Banków Centralnych).

2. Czy ograniczenie niezależności (niezawisłości sędziowskiej) sądów krajowych może być uznane za jeden z przykładów naruszenia przez państwo członkowskie zobowiązań wynikających z Traktatów? Jeśli tak – o które postanowienie Traktatów chodzi? (zob. sprawa C-619/18, Komisja przeciwko Polsce, wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dn. 24 VI 2019 r., punkt 42-59).

Zagwarantowanie niezależności sędziowskiej jest obowiązkiem państw członkowskich wynikającym z art. 19 ust. 1 ak. 2 TUE, w którym skonkretyzowano zasadę praworządności ustanowioną w art. 2 TUE. Obowiązek ten wynika w szczególności z tego, że sądy państw członkowskich mają za zadanie zapewnienie pełnego stosowania prawa UE, jak również ochrony sądowej praw, jakie podmioty prawa wywodzą z prawa UE. Do państw członkowskich należy zatem ustanowienie systemu środków odwoławczych i procedur zapewniających skuteczną ochronę sądową w tych dziedzinach.

3. Na czym, zdaniem Trybunału Sprawiedliwości, polega wymóg niezależności sądów, który państwa członkowskie zobowiązane są przestrzegać? (zob. sprawa C-619/18, Komisja przeciwko Polsce, wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dn. 24 VI 2019 r., punkt 71-77).

Wymóg niezależności sądów, którego przestrzeganie państwa członkowskie są zobowiązane zapewnić, obejmuje dwa aspekty. Pierwszy aspekt o charakterze zewnętrznym wymaga, aby dany organ wypełnia swoje zadania w pełni autonomicznie, bez podległości w ramach hierarchii służbowej, bez podporządkowania komukolwiek, w sposób wolny od nakazów czy wytycznych z jakiegokolwiek źródła, pozostając w ten sposób pod ochroną przed ingerencją i

naciskami z zewnątrz, które mogą zagrozić niezależności osądu jego członków i wpływać na ich rozstrzygnięcia. Drugi aspekt, który ma charakter wewnętrzny, łączy się z pojęciem bezstronności i dotyczy jednakowe dystansu do stron sporu i ich odpowiednich interesów w odniesieniu do jego przedmiotu. Aspekt ten wymaga przestrzegania obiektywizmu oraz braku wszelkiego interesu w konkretnym rozstrzygnięciu sporu, który wykraczałby poza ścisłe stosowanie przepisu prawa.

4. Jakiego typu środki tymczasowe może zarządzić Trybunał Sprawiedliwości w związku z postępowaniem w sprawie naruszenia Traktatów przez państwo członkowskie? (art.279 TFUE, Postanowienie Trybunału z dn. 8 IV 2020 r. w sprawie C-791/19 R, Komisja przeciwko Polsce, punkt 82-103, 104-114)

Zgodnie z art. 279 TFUE, Trybunał Sprawiedliwości UE może zarządzić niezbędne środki tymczasowe w sprawach, które rozpatruje. Środki tymczasowe zastosowane przez TSUE mogą mieć różny charakter. W sprawie C-791/19 R, TS przypomniał, że postępowanie w przedmiocie środków tymczasowych ma na celu zagwarantowanie pełnej skuteczności przyszłego ostatecznego orzeczenia, tak aby uniknąć luki w ochronie prawnej zapewnianej przez Trybunał. Dla osiągnięcia tego celu pilny charakter postępowania należy oceniać w świetle konieczności wydania orzeczenia tymczasowego, tak aby uniknąć wystąpienia poważnej i nieodwracalnej szkody dla strony, która wnosi o tymczasową ochronę. Do strony tej należy przedstawienie dowodu, że nie może ona oczekiwać zakończenia postępowania co do istoty sprawy bez odniesienia szkody tego rodzaju. Przy ustalaniu istnienia poważnej i nieodwracalnej szkody nie ma potrzeby stosowania wymogu, aby wystąpienie szkody zostało wykazane z absolutną pewnością. Wystarczy, aby była ona z wystarczającym stopniem prawdopodobieństwa przewidywalna.

W przypadku postępowania w sprawie naruszenia Traktatów przez państwo członkowskie, środki tymczasowe zarządzone przez TSUE mogą obejmować zawieszenie stosowania przepisów prawa wewnętrznego, czy też powstrzymanie się od przekazywania spraw zawisłych przed określoną izbą Sądu Najwyższego do rozpoznania przez skład, który nie spełnia wymogów niezależności określonych w orzecznictwie TSUE.